

”Olen ollut enemmän oma itseni, kun olen voinut jättää raskaitakin asioita pois päästäni.”

-Kooste VOIKUKKIA-vertaistukiryhmien loppupalautteesta 2018

Kooste laadittu 20.3.2019

VOIKUKKIA-vertaistukiryhmät

Sijoitettujen lasten vanhempien vertaistukiryhmässä on 4-8 osallistujaa. Ryhmätapaamisia on noin 10. Jokaisella tapaamisella on oma teema. Ryhmää ohjaa kaksi koulutettua ammattilaista. Usein mukana on myös vertaisohjaaja, itse ryhmän käynyt ja ryhmänohjaajaksi kouluttautunut vanhempi.

Loppupalautteen merkityksestä

VOIKUKKIA-vertaistukiryhmiin osallistuneilta on kerätty palaute samanlaisella lomakkeella vuodesta 2013 alkaen. Lomakkeessa kysytään taustatietoja sekä mielipiteitä väittämien muodossa. Jokaisen teeman jälkeen vastaaja voi kirjoittaa lisäkommentteja vapaaseen kenttään. Yli puolet vastaajista on käyttänyt tätä mahdollisuutta. Avovastauksissa on kehuja, kommentteja ja kehittämisideoita. Tähän koosteeseen on poimittu joitakin niistä.

Lomaketta on vuosien myötä täydennetty muun muassa kysymyksellä vertaisohjaajan merkityksestä, mutta pääosin lomake on pysynyt samana. Tällä on pyritty siihen, että saisimme mahdollisimman vertailukelpoisen palauteaineiston. Pääasia palautteen keräämisessä on kuulla osallistujilta, mikä ryhmässä toimi ja mikä ei toiminut ja käyttää tuloksia ryhmämallin sekä ohjaajakoulutuksen parantamiseen. Ryhmäkokemuksesta saamme vuodesta toiseen samansuuntaisia vastauksia: ryhmä on ollut antoisa, muiden ryhmäläisten tuki on ollut tärkeää ja ryhmähenki hyvä, ohjaajat ovat olleet osaavia ja ryhmän on toivottu jatkuvan pidempään.

Osa kysymyksistä käsittelee sitä, mihin asioihin ja miten vanhemmat ovat kokeneet ryhmän vaikuttaneen: onko yhteistyö sijaishuoltajien tai sosiaalityöntekijöiden kanssa parantunut? Onko oma suhtautuminen muuttunut ja mihin suuntaan? Näiden kysymysten vastauksissa ja kehitysehdotuksissa näkyy, miten erilaisissa tilanteissa ryhmäläiset ovat. Perheiden huostaanottotarinat ovat erilaisia ja niin ovat myös palautteet ryhmän vaikuttavuudesta.

Lukuja vuoden 2018 ryhmäpalautteista

VOIKUKKIA-toiminnan arvion mukaan vertaistukiryhmään osallistui vuonna 2018 noin 140 vanhempaa. Kyselyyn vastasi 56 vanhempaa. Vastaajien määrä on pysynyt viime vuodet lähes samana. Vastaajista naisia oli 53 ja miehiä 3.

Valtaosa vastaajista (39) oli saanut tiedon ryhmästä lastensuojelun työntekijältä. Muita tiedonsaantikanavia olivat esite (5), voikukkia.fi-sivut (5), sukulainen tai ystävä (4), perhetyöntekijä (4), mielenterveys- ja päihdepalvelut (4), internet (3), sijaishuolto (2), tapaamispaikka (2) ja diakoni (1).

Vastaajista 15 kertoi, että ryhmässä vieraili kokemusasiantuntijavanhempi ja 27, että ryhmässä vieraili muu henkilö kuten huostaanotettu nuori (7), psykologi (7), sosiaalityöntekijä (6), voimauttava valokuvaaja (3), perhesosiaalityön päällikkö (2), väkivaltaklinikan työntekijä (2) ja sijaisvanhemmat (1) sekä potilas- ja sosiaaliamies (1). Valtaosa avoimeen kenttään kirjoitetuista palautteista kertoi siitä, että vierailijan käynti oli koettu hyödylliseksi. Kahden vierailijan käyntiin ei kuitenkaan oltu tyytyväisiä.

”Oli mukava kuulla nuoren kokemuksia.”

”Ei ainakaan tuonut toivon tunteita [vierailut vanhempi]. Hän ei ehkä ollut vielä käsitellyt omia murheitaan loppuun.”

”-Kaikki vierailijoiden käynnit olivat kiinnostavia

-Hyviä teemoja

-Monipuolinen kuva”

Ryhmäkokemukset ja ryhmän ohjaus

Vastaajista 29 kertoi yhden ohjaajista olleen vertaisohjaaja. Kaikki vertaisohjaajan mukanaoloa koskevat avoimet palautteet olivat myönteisiä. Avoimissa palautteissa toistui, miten tärkeänä koettiin, että yhdellä ohjaajalla oli oma kokemus lapsen sijoituksesta.

”Vertaisohjaaja teki ryhmästä tasapainoisemman, niin ettei syntynyt vastakkainasettelun tunnetta ohjaajien ja osallistujien välille. Vertaisohjaajan mukanaolo lisäsi luottamuksen tunnetta.”

”Erittäin hyvä asia, että on ohjaaja, joka on läpikäynyt samat asiat, tunteet.”

Vastaajat antoivat ryhmän ohjaamisesta erinomaiset arviot. Yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat täysin tyytyväisiä tai jokseenkin tyytyväisiä ryhmänohjaajien toimintaan. Vanhemmat arvioivat ryhmänohjaajien toimineen osallistujia kohtaan kunnioittavasti, ystävällisesti ja tasapuolisesti. Muutama arvioi tämän jokseenkin toteutuneen ja yksi ei osannut vastata kysymykseen. Myös tapaamisten järjestelyt oli hoidettu vanhempien mielestä hyvin. Ryhmänohjaajat saivat avoimissa palautteissa kiitosta ja kehuja. Vastaajat kertoivat ohjaajien olleen muun muassa ammattitaitoisia ja lämpimiä.

”Lämminhenkinen ja sydämellinen ohjaus oli merkittävä osa kokemusta. Joustava ohjaus käyttää teemoja keskustelun ohjaamiseen ja milloin oli hyvä jättää vain tila avoimelle keskustelulle, oli erinomaista.”

”Olivat ammattitaitoisia, mikä oli tärkeää. Vastaanotto oli lämmin.”

Yhtä lukuun ottamatta kaikki olivat tyytyväisiä tai jokseenkin tyytyväisiä, että osallistuivat ryhmään. Lähes kaikki olivat kokeneet vanhempien keskinäisen luottamuksen toimivan hyvin. Suurin osa vanhemmista koki, että ryhmä auttoi ainakin jonkin verran hahmottamaan lapsen sijoitukseen liittyvää kokonaisuutta (45) ja käsittelemään syyllisyyden ja häpeän tunteita (51). Avoimista vastauksista kävi ilmi, miten vertaisuus ja hyvä ryhmähenki auttoivat käsittelemään vaikeitakin asioita.

”Ryhmässä oli avoin, luotettava, hyvä ryhmähenki. Oli helppo puhua vaikeammistakin asioista. Ymmärrystä riitti.”

”Mahtava ryhmä. Saa paljon tukea sijoitukseen liittyvissä asioissa/ongelmissa. Ketään ei tuomita mikä on todella tärkeää. Meidät nähdään ihan tavallisina ihmisinä. Eikä katsota sitä mitä mahdollisia ongelmia meillä on.”

”Antoisa [ryhmä] ja opin paljon ja opin elämään sen kanssa, koska en ole yksin.”

Vastaukset ryhmäkokemuksesta:

4 = täysin samaa mieltä 3 = jokseenkin samaa mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 1 = täysin eri mieltä, 0 = kysymys ei koske minua/en osaa sanoa

Ensimmäisessä osassa näkyy vastaajamäärä, toisessa prosentti.

	4	3	2	1	0	Yhteensä	Keskiarvo
Olen tyytyväinen, että osallistuin vertaistukiryhmään.	53	2	1	0	0	56	
	94,64%	3,57%	1,79%	0%	0%		3,93
Sain ryhmästä tukea omaan jaksamiseen.	35	17	2	2	0	56	
	62,5%	30,36%	3,57%	3,57%	0%		3,52
Sain ryhmästä tukea vanhemmuuteeni.	27	22	4	1	1	55	
	49,09%	40%	7,27%	1,82%	1,82%		3,33
Ryhmässä oli mukava henki ja sinne oli helppo tulla.	48	7	0	1	0	56	
	85,71%	12,5%	0%	1,79%	0%		3,82
Ryhmässä vallitsi luottamus vanhempien kesken.	50	4	1	0	1	56	
	89,28%	7,14%	1,79%	0%	1,79%		3,82
Vertaistuki muilta vanhemmilta oli minulle tärkeää.	41	14	0	0	1	56	
	73,21%	25%	0%	0%	1,79%		3,68
Ryhmä auttoi minua hahmottamaan lapseni sijoitukseen liittyvää kokonaisuutta.	27	18	7	2	2	56	
	48,22%	32,14%	12,5%	3,57%	3,57%		3,18
Mikäli tunsin syyllisyyttä lapseni sijoitukseen liittyen ennen ryhmää, ryhmä auttoi minua käsittelemään näitä tunteita.	31	20	3	1	1	56	
	55,36%	35,71%	5,36%	1,78%	1,79%		3,41
Mikäli tunsin häpeää lapseni sijoitukseen liittyen ennen ryhmää, ryhmä auttoi minua käsittelemään näitä tunteita	36	15	1	1	3	56	
	64,28%	26,78%	1,79%	1,79%	5,36%		3,43
Koin tullessi kuulluksi ryhmässä.	46	8	1	0	1	56	
	82,14%	14,28%	1,79%	0%	1,79%		3,75
Koin tullessi ymmärretyksi ryhmässä.	44	9	1	1	1	56	
	78,57%	16,07%	1,78%	1,79%	1,79%		3,68
Ryhmässä käsitellyt teemat olivat mielekkäitä.	44	9	1	0	2	56	
	78,57%	16,07%	1,79%	0%	3,57%		3,66
Voisin suositella ryhmää myös muille vastaavassa tilanteessa oleville vanhemmille.	51	3	1	0	1	56	
	91,07%	5,36%	1,78%	0%	1,79%		3,84

Vastaukset ryhmän ohjaamisesta:

4 = täysin samaa mieltä 3 = jokseenkin samaa mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 1 = täysin eri mieltä, 0 = kysymys ei koske minua/en osaa sanoa

	4	3	2	1	0	Yhteensä	Keskiarvo
Mielestäni eri tapaamisten teemat olivat selkeät.	34	19	2	0	1	56	
	60,71%	33,93%	3,57%	0%	1,79%		3,52
Teemat ohjasivat hyvin keskustelua tapaamisissa.	29	17	7	0	3	56	
	51,78%	30,36%	12,5%	0%	5,36%		3,23
Sain ryhmässä riittävästi tilaa ja aikaa omien ajatuksieni ja kokemusteni esille tuomiseen.	38	15	3	0	0	56	
	67,86%	26,78%	5,36%	0%	0%		3,63
Ryhmä kokoontui riittävän monta kertaa (jos ryhmätapaamisia oli 8-11).	24	15	11	5	1	56	
	42,86%	26,78%	19,64%	8,93%	1,79%		3
Ryhmänohjaajat osasivat ohjata hyvin ryhmäämme.	49	4	2	0	0	55	
	89,09%	7,27%	3,64%	0%	0%		3,85
Ryhmänohjaajat tukivat ryhmäläisiä riittävästi tapaamisten aikana ja teemojen käsittelyssä.	46	7	2	0	1	56	
	82,14%	12,5%	3,57%	0%	1,79%		3,73
Kokoontumistila sopi hyvin tapaamisiin.	47	5	1	2	1	56	
	83,93%	8,93%	1,78%	3,57%	1,79%		3,7
Tapaamisten järjestelyt oli hyvin hoidettu.	50	5	0	0	0	55	
	90,91%	9,09%	0%	0%	0%		3,91
Ryhmässä tehdyt tehtävät olivat hyviä.	30	20	2	0	3	55	
	54,55%	36,36%	3,64%	0%	5,45%		3,35
Olisin kaivannut yksilöllistä lisätukea ryhmänohjaajilta, esimerkiksi kahdenkeskistä keskustelua.	9	10	18	14	5	56	
	16,07%	17,86%	32,14%	25%	8,93%		2,07
Koen tullessi ryhmässä riittävästi huomioiduksi yksilönä.	37	17	1	0	1	56	
	66,07%	30,36%	1,78%	0%	1,79%		3,59
Ryhmänohjaajat kohtelivat osallistujia tasapuolisesti.	52	3	0	0	1	56	
	92,86%	5,36%	0%	0%	1,78%		3,88
Ryhmänohjaajat toimivat osallistujia kohtaan kunnioittavasti ja ystävällisesti.	53	2	0	0	1	56	
	94,64%	3,57%	0%	0%	1,79%		3,89
Ryhmänohjaajien osaaminen lastensuojelusta ja vanhempien tukemisesta oli riittävää.	46	6	1	2	1	56	
	82,14%	10,71%	1,79%	3,57%	1,79%		3,68
Olen tyytyväinen ryhmänohjaajien toimintaan.	51	4	1	0	0	56	
	91,07%	7,14%	1,79%	0%	0%		3,89

Elämäntilanne nyt ja tulevaisuudessa

Vastaukset elämäntilanteesta ja tulevaisuudesta jakautuivat tasaisemmin eri vastausvaihtoehtoihin kuin vastaukset ryhmäkokemuksesta ja ryhmän ohjaamisesta. Näihin vastauksiin vaikuttavat perheen ja vanhemman tilanne ennen ryhmää ja sen aikana. Valtaosa vanhemmista (49) arvioi hahmottavansa elämäntilannettaan sijoitetun lapsen vanhempana ainakin jonkin verran paremmin kuin ennen ryhmää sekä ymmärtävänsä omia (47) ja lapsensa (45) tunteita ja toimintaa ainakin jonkin verran paremmin ryhmän päätyttyä.

”Kiitos! Ryhmästä on ollut todella suuri apu jokapäiväisessä elämässä, se on auttanut minua hahmottamaan tilannettani paremmin. Kiitos kun järjestätte näitä ryhmiä!”

”Ryhmän avulla on kyennyt hyväksymään vallitsevan tilanteen, joka auttaa minua keskittymään vointini paranemiseen.”

Yli puolet vastaajista (29) kertoi yhteistyön muiden sijoitukseen liittyvien tahojen kanssa parantuneen ainakin jossain määrin ryhmän aikana. Kolmasosa (19) oli jokseenkin tai täysin eri mieltä ja loput (7) eivät osanneet vastata tai kysymys ei koskenut heitä. Yhteistyön lähtötilanne ei selviä kysymyksenasettelusta, joten kysymykseen ovat saattaneet vastata samalla tavalla sekä yhteistyöhön tyytyväiset että ne, joilla yhteistyössä on ollut haasteita.

Suurin osa vastaajista (37) koki ainakin jossain määrin tarvitsevansa vielä ryhmämuotoisen tuen lisäksi yksilöllistä tukea vanhemmuuteen kasvussa ja arvioi, että hyötyisi ainakin jonkin verran järjestöjen tarjoamista tukipalveluista vanhemmille (36). Näiden väittämien kohdalla vastaukset jakautuivat kuitenkin kaikkiin vaihtoehtoihin. Osa vanhemmista ei kokenut tarvitsevansa enempää tukea. Perheiden erilaiset tilanteet ja tuen tarve näkyivät myös avovastauksissa. Useat olisivat toivoneet myös ryhmän jatkuneen pidempään.

”Tilanne tuntuu edelleen vaikealta ja toivottavasti saamme jatkossakin apua. Ryhmästä oli paljon apua tilanteeseen, tosi harmi, että loppuu.”

”Jos jotain uusia tapaamisia tai kursseja tulee - ja järjestetään - olisin kiinnostunut osallistumaan. Koin, että hyödyin ryhmästä paljonkin. Sain uutta voimaa ja energiaa.”

Lähes kaikki vastaajat (52) kokivat saaneensa ryhmästä ainakin jonkin verran voimia tulevaisuuden rakentamiseen. Avovastauksissa vanhemmat kertoivat nykytilanteestaan ja tulevaisuuden suunnitelmistaan sekä siitä, miten kokivat ryhmän vaikuttaneen heihin ja tilanteeseensa.

”Minulla ja pojalla menee hyvin. Soittelemme päivittäin ja tapaamme usein.”

”Nykytilanne on tyyni ja olen tyytyväinen saamaani tukeen.”

”Uudelleen suuntautuminen on tullut vahvemmaksi. Myös rauhallisemmin ottaminen on tullut vahvemmaksi.”

Vastaukset elämäntilanteesta nyt ja omasta tulevaisuudesta:

4 = täysin samaa mieltä 3 = jokseenkin samaa mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 1 = täysin eri mieltä, 0 = kysymys ei koske minua/en osaa sanoa

	4	3	2	1	0	Yhteensä	Keskiarvo
Koen hahmottavani elämäntilannettani sijoitetun lapsen vanhempana paremmin nyt kuin ennen ryhmää.	21	28	3	2	2	56	
	37,5%	50%	5,36%	3,57%	3,57%		3,14
Elämäntilanteessani on tapahtunut muutosta parempaan ryhmän aikana tai heti sen jälkeen.	15	29	9	2	1	56	
	26,78%	51,79%	16,07%	3,57%	1,79%		2,98
Ymmärrän omia tunteitani ja toimintaani paremmin nyt kuin ennen ryhmää.	18	29	4	2	2	55	
	32,73%	52,73%	7,27%	3,63%	3,64%		3,07
Ymmärrän lapseni toimintaa ja tunteita paremmin nyt kuin ennen ryhmää.	20	25	7	1	3	56	
	35,71%	44,64%	12,5%	1,79%	5,36%		3,04
Ymmärrän sijaisperheen tai sijoituspaikan toimintaa paremmin nyt kuin ennen ryhmää.	15	20	10	6	5	56	
	26,79%	35,71%	17,86%	10,71%	8,93%		2,61
Osaan tarvittaessa hakea ryhmän jälkeen lisätukea itselleni.	31	18	4	2	1	56	
	55,36%	32,14%	7,14%	3,57%	1,79%		3,36
Ryhmämuotoinen tuki sopi minulle hyvin.	37	14	2	0	2	55	
	67,27%	25,45%	3,64%	0%	3,64%		3,53
Koen, että tarvitsisin edelleen vanhemmille suunnattua tukea ja/tai kuntoutusta.	26	17	8	4	1	56	
	46,43%	30,36%	14,28%	7,14%	1,79%		3,13
Koen, että tarvitsisin ryhmämuotoisen tuen lisäksi vielä yksilöllistä tukea vanhemmuuteni kasvussa, esim. lastensuojelun muita tukipalveluja kunnalta.	25	12	7	9	2	55	
	45,45%	21,82%	12,73%	16,36%	3,64%		2,89
Koen, että hyötyisin vanhempana järjestöjen tarjoamista tukipalveluista vanhemmille, esim. vanhempien ja lasten yhteisleirit, viikonlopputoiminta, ryhmät, harrastukset jne.	26	10	11	3	6	56	
	46,43%	17,86%	19,64%	5,36%	10,71%		2,84
Koen yhteistyön muiden sijoitukseen liittyvien tahojen kanssa (esim. kunnan lastensuojelu, sijaishuoltopaikka) olevan nyt helpompaa kuin ennen ryhmää.	17	12	15	4	7	55	
	30,91%	21,82%	27,27%	7,27%	12,73%		2,51
Olen saanut ryhmästä voimia tulevaisuuteni rakentamiseen.	33	19	2	1	1	56	
	58,93%	33,93%	3,57%	1,78%	1,79%		3,46

Pohdintaa

Lastensuojelun työntekijät ovat tämän kyselyn mukaan ehdottomasti suurin ryhmätiedon välittäjä vuodesta toiseen, joten heidät on hyvä pitää ajan tasalla alkavista vertaistukiryhmistä. Tieto saatavilla olevasta tuesta leviää kuitenkin myös muita kanavia ja useampia kanavia käyttämällä on mahdollista tavoittaa eri vaiheissa ja eri palveluiden piirissä olevia vanhempia. Usein vanhemmat tarvitsevat tukea, vaikka sijoituksesta olisi kulunut aikaakin. VOIKUKKIA-toiminta ilmoittaa tiedossa olevista ryhmistä verkkosivuillaan ja uutiskirjeessään. Yksi hyväksi havaittu keino ryhmistä tiedottamiseen on ryhmäilmoituksen postitus sijoitettujen lasten vanhemmille.

”Minulle tuli pari esitettä ryhmästä. Kannattaa lähettää uudestaan postia, koska myöhemmin olin valmis osallistumaan.”

”Kurssi oli hyvä, hyödyllinen ja kattava. Samaan malliin jatkossa, toivottavasti mahdollisimman moni vanhempi jatkossakin löytää kurssin ja hyötyy siitä, kuten minä itse.”

Vierailijan käyminen voi olla ryhmäläisille tärkeä kokemus. Lähes kaikissa ryhmissä vierailijoiden käynnit olivat sujuneet hyvin ja vanhemmat olivat kokeneet ne hyödyllisiksi. Kiitosta vuodesta toiseen ovat saaneet muun muassa nuoret kokemusasiantuntijat. Sijoituskokemuksta riittävästi käsitelleen ja siihen etäisyyttä saaneen koemusasiantuntijavanhemman tai -nuoren kuuleminen antaa usein toivoa tulevaan.

Kahdesta avoimeen kenttään kirjoitetusta palautteesta kävi ilmi, etteivät vanhemmat kokeneet vierailijan kunnioittaneen heidän yksityisyytensä rajoja tarpeeksi. Ryhmäläiset kokevat usein turvallisemmaksi kertoa asioistaan vain ryhmään kuuluville. Vierailijaa ja ryhmäläisiä voi ohjeistaa etukäteen, ettei vanhempien tarvitse puhua vierailun aikana asioistaan. Pääosin avoimissa palautteissa näkyi, että vierailut koettiin hyvinä vierailijoiden mukanaan tuoman kokemustiedon tai muun tiedon vuoksi. Ryhmäläisten kanssa onkin hyvä puhua, millaista kokemustietoa tai tietoa he haluaisivat vieraalta kuulla. Vierailijan valintaan voi ottaa myös vanhempia virkistävän ja voimauttavan näkökulman. Vuonna 2018 erityisen merkityksellisenä kokemuksena esiin nousi voimauttavan valokuvaajan käynti.

”Muun muassa huostaanotettujen nuorten tarinat koskettavia ja mielenkiintoisia.”

”Oli kiusallista, kun ryhmään tuli ulkopuolinen henkilö, joka olisi halunnut meidän avautuvan syllisyyden tunnoistamme.”

”Voimaannuttava valokuvaajalta sai hurjasti itseluottamusta ja voimaa. Usko itseensä.”

Erityisesti vuoden 2018 palautteissa korostui tyytyväisyys ammattilais- ja vertaisohjaajiin sekä omaan elämään saatu apu.

Kiitos palautetta antaneille ja vanhempia tukeneille!